گابریل گارسیا مارکێز لە نێوان رۆمان و سینەمادا ... حەیدەر عەبدولڕەحمان

رۆماننووسی ناوداری کۆڵەمبی گابریل گارسیا مارکێس، کە بۆ سەردەمێکی دوورو درێژ تەختی پاشایەتی رۆمانی لە سەراپای جیهاندا داگیر کردووەو خەڵاتی نۆبلی پێ بەخشراوە، بە هەمان شێوەش بە ملیۆنەها بینەریشی لە جیهاندا راکێشی بەردەم شوێنی پلیت بۆین کرد لە هۆڵەکانی سینەمادا، بۆ ئەوەی ئەو رۆمانە سیحراوییانەی ژمارەیەکی بێ هاوتای خوێنەریان هەبوو، بە هەمان ئەندازەش بینەریان هەبێت لە سینەمادا

رەخنەگرە سینەماییەکان دەڵێن: مارکێس جیا لە رۆماننوسە جیهانییەکان، چەند ئەوەندەی رووبەرێکی بەرفرەوانی بۆ خەیاڵ هەبووە لە دروست کردنی رۆماندا، بەهەمان شێوەش شوێنێکی بەرفرەوانی بۆ دروست کردنی وێنەو رووداو جێ هێشتووە بۆ دەرهێنەرەکان، کە بتوانن سیناریۆی سرنج راکێشی لێ دروست بکەن، بۆیە هەر ئەو ئەستێرە پێشنگدارە جیهانیە دەمێنێتەوە کە ساڵانە ملیۆنەها لە بینەران، بە ب بۆ ئەوەی رۆمانەکانی خۆی لە سیینینی رۆمانەکانی شاد دەبن.

بۆیە ئەو پێگە ئەدەبیەی مارکێس لە رۆماندا هەیبووە، هەمان ئەو پێگەیەشی لە سینەمادا هەیە، چەند هەوادارو ئاشق بە رۆمانەکانی هەبووە، ئەوەندەش هەوادارو ئاشق بە سیناریۆ سیحراوییەکانی هەیە، ئەوەتا ژمارەی ئەو فیلمانە ژمارەیەکی ئێجگار زۆرو زەوەندن، گەورەترین دەرهێنەرە سینەماکارەکانی جیهان کاریان لەسەر کردووە، جگە لەوەش ئەو کاتەی کە مارکێز بەرپرسی ئەکادیمییای سینەما بووە لە کۆبا، زۆر سیناریۆی سینەمایی نووسیووە، کەهیچ پەیوەندییەکیان بە رۆمانەکانییەوە نەبووە، وێڕای ئەو سیناریۆیانەی لە مەکسیك دەیانی نووسی، بۆیە ئەمڕۆکە فیلمێکی زۆر هەن ناوی مارکێزیان بە سەرەوەیە چ ئەوانەی لە رۆمانەکانییەوە وەرگیراون ،چ ئەوانەی ئەو خۆی وەك سیناریۆ بە تایبەت بۆ سینەما نووسیوویەتی.

رۆمانی (خۆشەوستی لە زەمەنی کولێرادا) یەکەم فیلم نیە لە رۆمانەکانی مارکێز وەرگیرابن ،بەڵکوپێش ئەویش فیلمی (ئاریندیرای

کۆی) هەبوو کە ساڵی 1983 لە لایەن دەرهێنەری بەرازیلی (رای جویرا) بەرهەم هاتوە، لە هەمان ساڵیشدا دەرهێنەری ناسراوی ئیتاڵی فرانسیسکۆ ، رۆمانی(روداوی مردنێکی راگەیاندراو)ی دەرهێناوە، کە هەردوو ئەکتەری جیهانیی (ئەفیریت و ئارنیللا) ڕۆڵی پاڵەوانییەتییان تیادا بینییووە، هەروەها رۆمانی (کۆلۆنێل شتێکی نیە بۆ نووسین) ساڵی 1999 لەلایەن دەرهێنەری مەکسیکی (ئارتۆرۆ ریمبیستین) کراوەتە فیلمێکی سینەمایی، لە نواندنی (فرناندۆ لوجان و سەلما حایك) بوو، دواتر فیلمێکی دیکەی بە ناوبانگی شاکارەکانی مارکێس کە لە ساڵی 2004 بەرهەم هاتووە فیلمی(لە ساتەکانی پەشێوی دا) دابوو کە لە لایەن دەرهێنەری بەرازیلی (رای جویرا) دەرهێندراوە

رەخنەگری ئەمریکی جۆزیف ساندراــ دەڵێ: چەند ئەوەندەی مارکێس دەست ڕۆیشتوو بووە لە نووسینی رۆماندا،ئەوەندەش توانستی نووسینی سیناریۆی هەبووە،لەچەندین ئەزموونیش دا ئەو راستییە ئاشکرا بووە،کە مارکێس لە رۆمانەکانیدا خەیاڵێکی سینەماییشی هەبووە لە دروست کردنی وێنەی سینەماییدا، بۆیە ئەو وێنانە زەمینەیان خۆش کردووە بۆ دروست کردنی وێنەی سینەمایی

ئەو لێك نزیکییە لە نێوان رۆمان و سیناریۆی وێنەیی وای کردووە کە ئەو فیلمانەی لە رۆمانەکانی مارکێز بەرهەم هێندراون، ببن بە خاوەنی زۆرترین داهات، وەك چۆن رۆمانەکانی بوون بە خاوەنی زۆرترین خوێنەر لە جیهاندا،ئەم دوو باڵەیە لە نێوان ئەدەب و هونەردا وای کردووە کە هەوادارانی مارکێز ببن بە دوو ئەوەندەی خۆیان لە هەموو جیهاندا

فیلمی (خۆشەویستی لەزەمەنی کولێرادا) ئەگەرچی رۆمانەکەی بە زمانی ئیسپانی نووسراوە، بەڵام فیلمەکە پشتی بەدەقە ئینگلیزییە وەرگێڕاوەکە بەستووە، هەروا رۆمانی یادی سۆزانییە خەمبارەکان کە لە لایەن دەرهێنەری دانیمارکی (هێنگ کاسلن)کراوەتە فیلم بە هەمان ئاستی فیلمەکانی تر سەرکەوتنێکی بەرچاوی بە دەست هێناوە،فیلمەکە باس لە خۆشەویستی پیرەمێردێکی رۆژنامەنووس دەکات لە گەڵ کیژۆڵەیەکی چوارده ساڵی، ئەو فیلمە لە خولی پانزەهەمینی فیستیڤاڵی ئیسپانیا نمایش کرا کە تێیدا ئەکتەری ناسراوی فەرەنسی (جیرالد شاپلن) ڕۆڵی پاڵەوانییەتی تێدا بینی.

ئەم فیلمە دوای رەزامەند بوونی خانەوادەکەی مارکێز لە لایەن (کارلسن و جان کلود) سیناریۆکەی بۆ نووسراو بۆ سینەما ئامادە کرا، سیناریۆکە لە رەسەندا بە زمانی دانیمارکی بوو،دواتر وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی فەرەنسی و ئینگلیزی و ئیسپانی وێنەکانی

لە ویلایەتی (کامبتشی) خوارووی مەکسیك گیراوە ..
دوای ئەو سەرکەوتنەی فیلمی(لە مەڕ خۆشەویستی و ئەهریمەنەکانی تر) و سرنج راکێشانی خەڵکی و رەخنەگران، لە فیستیڤاڵی نێو دەوڵەتی (کارتا خیتادی ئەندیاسی) جارێکی دیکە فیلمەکە لە کۆلۆمبیا نمایش کرایەوە، فیلمەکە باس لە روداوێك دەکات لە سەدەی هەژدەهەم ،کاتێ منداڵێکی تەمەن 13 ساڵی بە ناو(سیدبا ماریا) لە چینی نەجیب زادەکان دووچاری ڤایرۆسی نەخۆشی گازە سەگ دەبێت و لەو کاتەدا مەزەندەی ئەوەی بۆ دەکەن کە بە پێی داب و نەریتە کۆنەکان دەستی جنۆکەی لە سەرە، دواتر راهیبەیەکی ئیسپانی گیانی منداڵەکە لەو خەتەرناکییە رزگار دەکات
کلارا ماریا – بەرهەم هێننەری فیلمەکە، دەربارەی ئەم فیلمە دەڵێت: رەخنە گرەکان وای بۆ دەچن کە تا ئێستا ئەم فیلمە باشترین فیلمێك بووە لەو فیلمانەی کە لە رۆمانەکانی گەورە نووسەری کۆلۆمبی گابریل گاریسیا مارکێز وەرگیرابێت، بۆیە ئاواتە خوازین فیلمەکە سەرکەوتنی گەورەتر بە دەست بێنێت ، بێگومان ئەوەی رۆمانەکەی خوێندبێتەوە ئەوە دەزانێت کە فیلمەکە هەموو توێژەکانی کۆمەڵگا ناگرێتەوە، بەڵکو ئەوانە دەکەونە ژێر کاریگەری فیلمەکە کە دووچاری داوی خۆشەویستی هاتوون ..

ئەم فیلمە 2.2 ملیۆن دۆلاری تێ چووە، چوارەم بەرهەمی سینەمایی بووە کە لە شاکارەکانی مارکێزەوە کرابن بە فیلم
بەرلەوەی مارکێز دەرگا بە رووی بەرهەم هێنەرەکانی سینەما بکاتەوە بۆ بە فیلم کردنی رۆمانەکانی، ترسێکی زۆری هەبوو کە سینەما دەستی بە سەر رۆمانەکانیدا نەشکێ و ئەو فیلمانە ببن بە مایەی بەها شکاندنی رۆمانەکانی کە ئەو زۆر بە پیرۆزییەوە هەڵسوو کەوتی لە گەڵدا دەکردن، بۆیە بۆ ماوەیەکی ئیجگار زۆر رەزامەندی خۆی لەم بارەیەوە نەدا، بەڵام دواتر دوای بەڵێن وەرگرتن لە بەرهەم هێنەرەکان کە بتوانن وەك پێویست بەرجەستەی کارەکانی بکەن، ئینجا ئەو دەرگایەی خستە سەرپشت بۆ هەندێ لەو بەرهەم هێنەرانە
ئەو رەواجەی فیلمەکانی مارکێز لە جیهانیی سینەمادا بە دەستی هێنا، وای لە زانکۆی ماجدالینا کۆلۆمبی کرد دکتۆرای فەخری لە بواری سینەمادا بە مارکێَز ببەخشێت
مارکێز ئەگەرچی لە دەسپێکدا رێگر بووە لە بە فیلم کردنی کارەکانی، بەڵام ئەو خۆی ئاوێتە بوونێکی زۆری هەبوو لەگەڵ سینەمادا، چونکە ئەو خۆی یەکێك بوو لە دامەزرێنەرانی فیستیڤاڵی هاڤانای سینەمایی و دامەزرێنەری سینەمای نوێ لە ئەمریکای لاتینی
بە گشتی گرنگترین سیناریۆکانی مارکێس بریتی بووون لە:

گەڵاوەریوەکان 1955
شتێ نیه کۆلۆنیل بینووسێت 1961
لە کاژبـَڕێکی پڕ لە پەژارەییدا – 1962
سەد ساڵ لە گۆشەگیریدا – 1967
پاییزی بەتریك – 1975
روداوی مردنێکی راگەیاندراو – 1981
خۆشەویستی لە زەمەنی کولێرادا – 1985
دەربارەی خۆشەویستی و ئەهریمەنەکانی تر 1994
یادی سۆزانییە خەمبارەکان – 2004

بە قسەی رەخنەگگرە سینەماییە جیهانییەکان، فیلمی خۆشەویستی لەزەمەنی کولێرادا، دیارترین و بەرچاوترین ئەو فیلمانەن کە لە رۆمانەکانی مارکێز وەرگیرابن، فیلمەکە لە لایەن دەرهێنەر مایك نۆبل دەرهێندراوە، ئەکتەرانی وەك خافییر باردم و بننجامین برات جیۆڤانا میزو گیور، رۆڵی تێدا دەبینن ،ساڵی 2007 بەرهەم هاتووە،50 ملیۆن دۆلاری تێ چووە
ستایندۆف – ی بەرهەم هێنەر بۆ ماوەی سێ ساڵ هەوڵی لە گەڵ مارکێز داوە بۆ رازی بوونی تا رۆمانەکە بکرێتە فیلم، روداوەکانی ئەم فیلمە لە سەر ژ□ ی ماگدالینای وڵاتی کۆلۆمبیا وێنەی گیراوە، باس لە سەردەمی دوای کولێرا دەکات.
بۆ یەکمجار بووە کە هۆلیۆد لەم فیلمەدا کار لە سەر رۆمانەکانی مارکێز بکات، گۆڤاری کولۆمبی رینستاسیمان دەڵێت: کاتێ (ستایندۆف) لە مەکسیك فیلمەکەی نمایش کرد، مارکێز خۆی ئامادەی نمایشەکە بوو،دوای کۆتایی هاتنی نمایشەکە بە رووخسارێکی پڕ لە زەردەخە نە سێ جار لە سەر یەك گوتی : براڤۆ .. براڤۆ .. براڤۆ

حەیدەر عەبدولڕەحمان